

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

Геополитички интереси великих сила и промене граница на Балкану-
случај бивше СФРЈ

ДИПЛОМСКИ РАД

МЕНТОР:

Проф. др Жарко Обрадовић

КАНДИДАТ:

Алекса Касаловић 150/15

Београд, 2021. година

Садржај

Увод	4
1.Појам и врсте граница.....	4
1.2. Промене међународних граница и међународно право.....	5
1.2.1. Завршни акт из Хелсинкија 1975 године.....	6
1.2.2.Повеља УН.....	6
1.3.Промене граница у односу на међународно право.....	8
1.4. Принципи за решавање територијалних спорова	8
2. Распад СФРЈ.....	10
2.1.Геополитички положај Југославије у другој половини двадесетог века са освртом на геополитички положај Балкана.....	10
2.2.Ток дешавања распада Југославије.....	10
2.3.УН и Југославија.....	13
2.4. Међународна конференција о Југославији.....	13
3. Бадинтерова комисија (Арбитражна комисија Мирвне конференције о Југославији).....	15
3.1. Састав, задаци, циљеви Бадинтерове комисије.....	15
3.2. Мишљења Бадинтерове комисије	16
4.Једнострано Проглашена независност Косова и Метохије.....	19
4.1. Генеза сепаратистичких тежњи на Косову и Метохији.....	19

4.2. Дешавања 1998. године на Косову и Метохији.....	21
4.3. НАТО агресија 1999. године.....	23
4.4. Кумановски споразум и Резолуција 1244.....	24
4.5. Једнострано проглашена независност Косова	26
Закључак	27
Литература.....	29

Увод

На крају двадесетог века и почетком наредног двадесет првог на простору Балкана дошло је до прекрајања граница по ко зна који пут, нестанка и настанка нивих држава. Као и много пута у прошлости сукоб није изостао приликом исцртавања нових граница и стварања нових држава. Рад ће се бавити распадом Југославије и једнострано проглашене независности Косова и Метохије у специфичним историјским околностима као и интересима и садејству великих сила у процесу распада Југославије и једнострано проглашене Косовске независности.

1. Појам и врсте граница

Под државним границама подразумевају се „равни које деле вертикално, укључујући ту ваздушну област и земљину утробу, подрчја двеју држава, или подручје једне државе од слободног мора“ (Аврамов et al., 2001, стр. 360).

Границе могу бити:

1. природне

2. вештачке

Природне границе прате природне објекте попут река или планинских венаца, док вештачке границе имају облик праве линије која је слободно повучена, такве границе се најчешће срећу у пустињским и равничарским ретко насељеним пределима, попут границе између појединих Афричких земаља. Државна граница је по својој основној функцији политичка граница. Она означава докле се простире власт, односно суверенитет једне земље. Да би могла остварити ту своју функцију, она мора бити легитимна, тј. правно заснована. С обзиром на то да се никада не тиче само једне земље, њена легитимност подразумева међународно признање. Уобичајено је довољан услов за то сагласност држава које дотична граница раздваја, што се констатује међудржавним уговором (Политичка енциклопедија, 1975, стр. 306). Иако се државе договоре о границама својих територија или то барем привидно тако изгледа често нису задовољне величином своје територије или сматрају да

делови територије суседа треба да припадну њима. Стога оваква спорења представљају генезу сукоба међу државама од момента када је човек повукао линију и рекао ово је моје. Довољно је погледати промене на политичкој карти Европе за последњих сто године што јасно говори у прилог предходно написаном. Разлози територијалних спорова има неколико и често су комбиновани са другим разлозима који могу довести до сукоба. Разлози територијалних претензија могу бити економски, безбедносни, историјски који могу бити у садејству са религијским или етничким. Узмимо пример економског у комбинацији са етничким, на суседној територији се налазе велика изворишта нафте која доносе велику зарад и утицај у свету, поред тога на територији на коју одређена држава има претензије се налази већинско становништво исте националне припадности.

1.2. Промене међународних граница и међународно право

Државе од свог настанка покушавају да шире своју територију, односно своју власт на што већи простор како би задовољиле разноразне интересе нпр. економске, да поврате територије које су некада биле под њиховом управом и др. Промене граница су се догађале на разне начине, један од њих је на пример међународне мировне конференције која се организовала за време или на крају сукоба како би зарађене стране решиле спор уз медијацију треће стране, односно како би велике силе сале за сто и решиле сукоб и исцртале нове граничне линије, као што се десило Санстефанским миром, Версајским споразумом, Лондонском конференцијом и многим другим. Како би се ови односи уредили и како би се поставила правила која би важила за све државе у међународној заједници приступило се формирању Друштва народа, а потом и Уједињених нација као и стварању међународног права које би требало да уреди односе међу државама, субјектима међународног права, чиме би био замњен неписани закон јачег. Главни извори међународног права представљају међународни уговори, међународни обичаји и општа правна начела призната од стране цивилизованих народа (Кривокапић, 2010). Стога међународно право представља скуп докумената око којег су се сагласиле државе као субјекти међународног права. Међународно право би требало да обезбеди једнака права за све, као и једнакост свих држава као што је то прокламовано у Повељи УН. Документа која су важна када су у питању границе, суверенитет и територијани интегритет земаља су завршни акт из Хелсинкија и Повеља УН.

1.2.1. Завршни акт из Хелсинкија 1975 године.

На Конференцији о европској сигурности и сарадњи која је одржана у периоду 1973. до 1975. донет је документ који је постао део међународног права. Оно што је битно истаћа је да су земље потписнице између осталих САД, СССР, Југославија, Уједињено Краљевство, обе Немачке, Француска, Шпанија, Белгија, Канада и друге. Питање суверенитета и територијалног интегритета држава као и поштовања граница представљају један од најбитнијих делова овог акта. У поглављу завршног акта Суверена једнакост, поштовање права суверености стоји да ће државе учесници поштовати суверену једнакост и индивидуалност као и сва права која су својствена суверености и обухватају сувереност, посебно право сваке државе на међународну равноправност, територијани интегритет те слободу и политичку независност (Конференција о европској сигурности и сарадњи, 1975). Када су у питању границе има више важних одредби које штите неповредивост граница друге земље. Мењање граница се може десити само у складу са међународним правом, мирним путем и споразумно, а свака употреба силе или претња употребе силе је забрањена. Границе држава потписница су неповредиве као и границе свих држава у Европи, као и да ће се у будуће суздржавати од повреде тих граница. Поштовање територијалне целовитости је зајемчено овим актом, као забрана војних интервенција, окупације или присвајања територије као резултат војне интервенције, као и да таква окупација или присвајање неће бити правно признато (Конференцији о европској сигурности и сарадњи, 1975). Без обзира на односе између држава свако мешање у унутрашња питања или спољну политику која су у надлежности неке државе није дозвољено. Овим актом се јасно сталу у заштиту суверенитета и територијалног интегритета сваке држава. Донета су правила за будуће понашање држава и јасно је стављено до знања да било какав вид насиља између држава у међународним односима није прихватљив.

1.2.2. Повеља УН

Повеља Уједињених Нација представља међународни уговор којим су основане Уједињене Нације 1945. године након Другог светског рата. Педесет земаља оснивача се састало у Сан Франциску како би саставило овај документ. УН су представљале наследницу Друштва народа. Те 1945. усаглашене су одредбе овог документа који су потписале земље оснивачи, њих педесет, уз Пољску која се прикључила иако није била део конференције о УН и као

педесет прва се сматра потписницом тог споразума. Овај документ представља један од извора међународног права на основу којих се међународно право стварало и развијало. Оно што је битно рећи је да су повељу ратификовале сто деведесет и три земље света које су се сагласиле са њеним одредницама. Државе потписнице овог документа којим су УН и основане самим потписивањем обавезале су се да се понашају у складу са одредницама овог документа. УН су потписивањем овог документа поставили на врх организација које се баве миром, безбедношћу, поштовањем права човека, решавањем међудржавних сукоба и др. Стога у члану 1., који говори о циљевима УН, ставу првом Повеље УН стоји :

„Одржање међународног мира и безбедности и у ту сврху: предузимање ефикасних колективних мера ради спречавања и отклањања претњи миру и сузбијање аката агресије или других повреда мира, као и постизање мирним средствима, а у складу с начелима правде и међународног права, сређивања или решавања међународних спорова или ситуација који би могли довести до повреде мира.” (Уједињене Нације, 1945.).

Овим УН себе ставља на трон организација које се баве одржавањем мира и спречавањем сукоба између држава и то у складу са међународним правом. Наравно да би УН одржала или успоставила мир и прекинула сукобе међу државама УН може да реагује и војно. Са међународним снагама уколико је то потребно како би успоставила нарушени мир, али у строго одређеним ситуацијама. Све то је одређено у глави седам повеље под насловом акције у случају претње миру, повреде мира и аката агресије. У овом процесу Савет безбедности игра одлучујућу улогу. Савет се састоји од петнаест чланова и то пет сталних чланица са правом вета и десет несталних чланица које бира генерална скупштина. Овај орган УН представља централно место за расправу о безбедносним питањима и једини може да одобри војну интервенцију међународним снагама тамо где је мир нарушен. Те акције могу бити предузете ваздухопловним, поморским или сувеземним снагама. Притом државе стављају на располагање своје снаге Савету безбедности како би биле извршене акције успостављања, очувања или наметања мира. Поред војних мера Савету на располагању стоје и невојне мере против оних који нарушавају међународни мир, а то су делимичан прекид економских односа и железничких, поморских, ваздушних, телеграфских и других веза. Једна од мера може бити и прекид дипломатских односа.

1.3.Промене граница у односу на међународно право

Границе се су одувек мењале и биле узрок сукоба међу државама, док је решавање ових спорова било различито, зависило је од много фактора и мењало се током времена. Расплет ових сукоб зависио је од односа снага међу странама у сукобу, утицаја великих сила и њихових интереса на одређеном подручјима. Као што је већ наведено Санстефански мир је донет након сукоба када су велики сели за сто, решили проблем и повукли границе како они мисле да треба, тако се десило и након Првог светског рата , па и Другог светског рата. Како би ова пракса да велики одлучују била превазиђена формира се Друштво народа, а потом и Уједињене нације које ће се старати о међународном миру и радити на спречавању сукоба у складу са међународним правом у интересу међународне заједнице и заинтересованих држава. Међутим и након формирања УН, формирања међународног права које би требало да обезбеди међународни мир као и поштовање међународног права по питању територијалног интегритета и суверенитета држава, пракса да велики одлучују и спроводе своје интересе упркос сада установљеним правилима није изостала. Основна разлика између времена пре и после УН је то што постоји јасно одређено међународно тело које треба да обезбеди мир и поштовање успостављених правила међународног права, на штету силе и права јачег. У односу на горе поменуто биће размотрена два примера у односу на поштовање, односно не поштовање међународног права приликом промене граница и то на примерима распада СФРЈ и једнострано проглашене независности Косова и Метохије.

1.4. Принципи за решавање територијалних спорова

Територијални спорови који постоје међу државама могу бити решени на различите начине и границе могу бити повучене према различитим принципима и то (Килибарда,2008):

- Принцип природне средине
- Принцип географске близине
- Еколошки принцип
- Етнички принцип
- Религијски принцип
- Економски принцип

- Правни принцип
- Принцип историјског права
- Принцип права првенства
- Војно-стратегијски принцип
- Принцип моћи

Када су у питању државе настале распадом Југославије јасно се могу препознати горе наведени принципи приликом формирања нових држава и исцртавања нових граница на територији некада заједничке државе. На примерима Словеније, Хрватске, Македоније и Србије можемо уочити да је принцип разграничења био етнички, који би подразумевао да народ, етничка група, одлучи у којој ће држави живети. Када говоримо о етничким групама, Словенци, Македонци и Хрвати су добили своју државу на овом принципу, док је право Срба у Хрватској, а и у БиХ да живе у својој држави оспорено. Поред тога сукоб у БиХ је поред етничког био је на верској основи. Као одговор на двоструке аршине којима се међународна заједница руководила, у оквиру БиХ на простору на којима Срби вековима живе формирана је Републике Српске којом су одвојени Срби од муслимана и Хрвата, као и Православци од католика и муслимана. У формирању Републике Српске јасно можемо уочити верски и етнички принцип. Ситуација је иста и са Републиком Српском Крајином коју су формирали Срби у Хрватској. Оно што можемо уочити у процесу разграничења између бивших суседа а поготово на примеру Срба јесте принцип моћи. Принцип моћи званично не постоји, али заправо он никада није напуштен. Његова суштина је да држава наступа са позиције силе, права јачег, у подели територије како би урадила онако како она мисли да треба. Прави пример за то у распаду Југославије је питање Српског народа на просторима Хрватске и БиХ.

2. Распад СФРЈ

2.1. Геополитички положај Југославије у другој половини двадесетог века са освртом на геополитички положај Балкана

Југославија, СФРЈ, настаје након Другог светског рата као заједница више народа који су живели на том простору. Након завршетка овог до сада највећег сукоба из кога је Југославија изашла као победник било је за очекивати да ће мир превладати на крилима повеље УН и њеног настанка. Међутим, као што се десило и првој Југославији, мир није био дугог века. Иако су побеђени Немачка и њени савезници, сукоб је настао између сила, држава, победница и то између држава које су припадале Варшавском уговору и држава које су припадале НАТО-у. Са једне стране се налазио СССР као оличење Варшавског уговора, а са друге стране САД као оличење НАТО. Сукоб између истока и запада оличених у две суперсиле СССР и САД, између два друштвена система капитализма и комунизма, називамо Хладни рат. Хладни рат карактерише трка у наоружања и стална претња новом сукобу овог пута нуклеарним оружјем за чега се оба блока припремају. Упркос сталној претњи и варницама између две вође блокова дешавају се сукоби на трећим територијама где су незванично укључени и они. У том сукобу истока и запада Југославија је покушала да заузме неутрално место и да се несврста ни у један блок кроз организацију Покрет несврстаних, чији је један од оснивача. Међутим свој положај између две ватре на судару две сила на Балкану Југославија је вешто користила када је могла. Оно што треба рећи је да је Југославија била социјалистичка земља што је чини пуно ближом источном савезу, што ће у значајној мери и одредити њену судбину. Југославија се налазила на простору Балкана, сталној раскрсници путева и извору сукоба, па нечуди и интересовање великих сила за збивање на овом простору. Мешање великих сила није изозастало ни приликом цртања нових граница током распада Југославије, баш као што се то десило и 1918. године и још небројано пута.

2.2. Ток дешавања распада Југославије

Хладни рат је завршен, берлински зид је пао. Оличење источног блока и комунизма СССР се распао и ушао у политичку и економску кризу исцрпљен деценијама трке са западним пандамом. Најјача држава проистекла из тог савеза је Русија, која је делила судбину бивше

државе. Русија се крајем двадесетог века налази у дубокој економској кризи, без утицаја и поштовања које је уживао СССР због своје војне, односно нуклеарне моћи. Док са друге стране САД излази као победник, капиталистичка земља. Сада као једина суперсила жели да валоризује своју победу, наметне своје интересе широм света и пројектује своју моћ где год она сматра да постоје њени интереси. Распадом СССР-а САД коначно преузима улогу једине суперсиле и отворена су јој врата ка источним земљама које су биле блиске СССР-у, као и ка државама које су настале од бившег СССР-а. Југославија се нашла у ситуацији да је комунизам као идеологија поражен и да је САД, као победник капиталистичка земља, слободног тржишта, стога тако жели да уреди и друге земље. Државе Варшавског уговора су постале мета нове политике САД и НАТО-а која жели да свој утицај прошири на ове земље и стави их на своју страну чланством у НАТО и ЕУ. Поред тога ширењем НАТО-а на територије земаља бивших чланица СССР-а НАТО настоји да држи под контролом новог супарника Русију. Један број држава је то прихватио и кренуо пут НАТО-а и ЕУ, посебно на Балкану што је пореметило однос снага у овом делу Европе. У међувремену се и Немачка ујединила¹ и жели да се укључи у мађународну арену као пуноправан члан и да се изгради као Европска сила. Поред тога ситуација унутар Југославије није добра, сви они проблеми који су деценијама гурани под тепих су сада испливали на површину. Ту је пре свега реч о одређеним народима који су хтели своју државу, независност од Југославије. Опште је мишљење да је Устав из 1974². године дао основе за оно што ће се десити последње деценије двадесетог века, а и после са Косовом и Метохијом. Доживотни председник и симбол те бивше државе је преминуо, од те осамдесете па све до распада није се појавила личност која ће моћи да замени доживотног председника. У таквим условима се дешава распад Југославије. Распад се дешава у периоду од 1991. године до 1995. године, а тачка на сукоб је стављена те 1995. године потписивањем Дејтонског споразума три зарађене стране у БиХ. Пре почетка распада Југославије јасне су биле тежње одређених народа, а пре свих

¹ Након пада Берлинског зида дошло је до уједињења Немачке у периоду 1989-1990 год.

² Према уставу из 1974. члан 2. Социјалистичку Федеративну Републику Југославију сачињавају Социјалистичка Република Босна и Херцеговина, Социјалистичка Република Македонија, Социјалистичка Република Словенија, Социјалистичка Република Србија, као и Социјалистичка Аутономна Покрајина Војводина и Социјалистичка Аутономна Покрајина Косово које су у саставу Социјалистичке Републике Србије, Социјалистичка Република Хрватска и Социјалистичка Република Црна Гора.

Словеније и Хрватске да постану самосталне, у ту сврху почињу са илегалним наоружавањем паравојних формација које ће послужити у ту сврху. Ситуација је слична и у осталим републикама. Албанци на Косову и Метохији интензивирају своју борбу за независност, који као и други у распаду виде своју прилику. Принцип распада Југославије је био на националном нивоу, код нације које су сачињавале Југославију дошло је до националног буђења и желели су своју државу. На челу Југославије се налазило Председништво Југославије, које је било колективни орган одлучивања у којем су седели представници свих република и две покрајине. Стога се Председништво налази у незахвалној позицији са једне стране његов задатак је да сачува државу тако што ће спречити сецесионистичке тежње одређених народа, чији представници седе у том истом Председништву. Последњи адут сада већ бивше државе, била је најмоћнија савезна институција ЈНА која је једина могла да обезбеди мир и угаси жаришта у републикама које су желеле отцепљење, што јој је и била уставна обавеза. Међутим, као и данас да би војска била употребљена политичари морају то да одлуче и дају наређења. А пошто је горе поменуто Председништво било орган састављен од оних који желе отцепљење то је било тешко спроводљиво. Без такве одлуке ЈНА није могла да реагује. У том смислу битне су две седнице Председништва које су се догодиле 1991. године, прва јануара, друга марта на којима се није успело изгласати ванредно стање како би војска могла да реагује и заведе пољуљани мир. Одлука је требала да буде донесена гласањем већином гласова и као што је и било за очекивати они који су желели сецесију нису могли да гласају за предлог о увођењу ванредног стања и употребе војске како би се разоружале формације које су они створили како би се борили за независност. На једној страни су се нашли Србија, Црна Гора и Војводина, на другој Словенија, Хрватска, Македонија и покрајина Косово и Метохија. Истина ЈНА је интервенисала у пар ситуација, али је готово увек наилазила на отпор код сецесионистичких покрета. Без увођења ванредног стања и мобилизације одређених јединица војсци су биле везане руке. Пропали су и мирни покушаји да се снаге које су формирали Хрвати као и оружје којим су нелегално наоружавали људе распусте, а оружје преда држави. И поред обећања Хрватске то се није догодило. Уз такву ситуацију у земљи, подршку споља коју су одређени народи добили започет је распад СФРЈ. Јасно је да без оних који су створили Југославију она није могла ни да се распадне. Већ наредне 1992. године признате су Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина, Македонија ће бити

призната када промени име, што је и учињено Македонија је призната под именом Бивша Југословенска република Македонија³.

2.3. УН и Југославија

Исте те 1992. године Словенија, Хрватска и Босна и Херцеговина су примљене у Уједињене нације и то по скраћеном поступку. У том периоду у Хрватској и БиХ се одвијају оружани сукоби, којима се крши мир, хиљаде људи је у покрету због ратних дешавања. Самим тим и повеља УН и њена одредница о мирном решавању сукоба бивају прекршене. Свакако да новонастале државе нису могле да контролишу целокупну територију и на њој спроводе своју власт због ратних дешавања, као и због формирања Републике Српске и Републике српске крајине. Македонија је примљена наредне 1993. године под називом БЈР Македонија. Спор око имена ове земље ће трајати наредних деценија. Све се то дешава на територији Југославије, члана Уједињених нација. Тада остатак Југославије оличен у Србији и Црној Гори бивају избачене из УН чији су један од оснивача и потписница Повеље УН, поврх свега земљи која је жртва сецесије се уводе санкције. Међународна заједница процењује да нова држава СРЈ оличена у Србији и Црној гори не може аутоматски бити наследник СФРЈ, те да мора затражити пријем у УН, што констатују УН у резолуцији 777 из 1992. године. Иако су Србија и Црна Гора земље које су међународно признате 1878. године и које су своју државност уградиле у нову државу.

2.4. Међународна конференција о Југославији

Признање новонасталих држава као и одређивање будућих граница одвијало се под патронатом Европске заједнице. Европска заједница је на себе преузела дужност да реши сукобе на територије Југославије и арбитража приликом распада исте. Конференција о Југославији је почела са радом 1991. године у Хагу, председавајући је био Лорд Карингтон. Чланови конференције били су представници федерације и федералне владе Југославије, председници свих шест Југословенских република, председник Савета Европе као и представници Европске комисије и представници држава чланица Европске заједнице. Како

³ Коначно решење спора око имена између Грчке и БЈР Македоније биће решено непуних тридесет година након признања БЈР Македоније, што ће јој омогућити наставак европског пута и пута ка чланству у НАТО.

би правно поткрепила своје одлуке конференција формира саветодавну комисију, познатију као Бадинтерова комисија по њеном председнику, која ће јој помагати у раду.

Европска заједница је донела два битна документа за распад Југославије. Први је Декларација о руководећим начелима у погледу признања нових држава у источној Европи и СССР. Документ је требало да да смернице којима ће се ЕЗ руководити приликом признавања нових држава. У декларацији се захтева од држава које траже признање следеће:

1. Поштовање одредаба Повеље УН, оданост завршном акту из Хелсинкија и Паришкој повељи, нарочито у погледу поштовања људских права;
2. Гарантовање права етничких и националних група и мањина у оквирима које је прописао КЕБС;
3. Поштовање неповредивости свих граница које могу бити мењане само мирољубивим средствима и заједничким споразумом ;
4. Прихватање свих релеватних обавеза у погледу разоружавања, забране ширења нуклеарног оружја, као и погледу безбедности и регионалне стабилности.

Јасно је да новонастале државе које је признала ЕЗ по овоме нису могле бите признате. Заправо сами су прекршили правила која су сами донели. Свакако да границе нису мењане мирољубивим путем и споразумно у складу са завршним актом из Хелсинкија. И поред ових правила Хрватска и БиХ су признате, упркос томе што се на њиховој територији одвијао рат, а границе свакако нису промењене споразумно, посебно у Хрватској. У датом моменту интереси великих сила били су распад Југославије и настанак нових мањих, слабијих држава чији ће пут бити чланство у Нато и ЕУ. Уређене на принципима тржишне економије и слободног тржишта, баш као и западне земље, које су из хладног рата изашле као победнице.

Сукоб на територије бивше Југославије је највећи сукоб после Другог светског рата на простору Европе и била је права прилика да се у пракси провери све оно што је Међународна заједница стварала последњих деценија. Права прилика да УН потврди свој статус међународне кровне организације за мир. Међутим ЕЗ је видела своју прилику да на Југославији ојача свој положај и да се наметне као битна организација у решавању сукоба. Поједине земље су виделе своју прилику да се докажу као нове силе попут уједињене Немачке која је и пре најављеног признања Словеније и Хрватске од стране ЕЗ признала

њихову независност или Турске која је подржала и касније признала БиХ као земљу која јој је по вери блиска и која јој може бити партнер на Балкану. САД није желала комунистичку земљу на Балкану која би могла бити нови савезник Русији и њено упориште на Балкану. Не може се занемарити ни утицај Ватикана као Католичке земље у признавању нових република са доминантно католичким становништвом попут Хрватске. Заправо све заинтересоване стране су хтеле да остваре своје интересе на Балкану, себе поставе као новог регионалног лидера или потврде своју моћ на овом простору. Распад Варшавског уговора а затим и Југославије су из темеља променили политичку слику Балкана. Након пропасти Варшавског уговора Мађарска, Румунија и Бугарска постају чланице НАТО, Албанија улази у НАТО. Од Југославије настају нове републике од којих већина види свој даљи живот у ЕУ и НАТО. Све ово у потпуности мења однос снага на Балкану.

3. Бадинтерова комисија (Арбитражна комисија Мироне конференције о Југославији)

3.1. Састав, задаци, циљеви Бадинтерове комисије

Арбитражна комисија Међународне конференције о Југославији познатија као Бадинтерова комисија по њеном председнику је формирала мировна конференција на челу са Лордом Карингтоном 1991. године. Сврха њеног формирања је била да да правна потпору и савете о питањима распада Југославије. Када би се пред комисијом нашло одређено питање комисија је могла то питање да упути на разматрање комисији. Комисија није имала улогу арбитражног суда, већ саветодавног правног органа(тела) који осветљава „правне видове питања која су предмет расправе и одлучивања на Конференцији“ (Стојковић, 1999). У пракси се она фактички претворила у тело председника Конференције Лорда Карингтона који није увек преносио постављена питања, већ их је сам преформулисао у појединим случајевима. Комисија је била састављена од судија уставног суда Француске, Италије, Немачке, Шпаније, Белгије. На првој седници одлучено је да председник буде Бадинтер, а седиште комисије у Паризу. Рад Бадинтерове комисије су подржале САД и СССР. Декларацијом ЕЗ није одлучено којим ће се законом комисија руководити приликом давања

својих мишљења, те је комисија то морала сама да уради. Одлучено је да ће се комисија руководити међународним јавним правом у свом раду. У току свог рада Бадинтерова комисија је дала десет мишљења. Оно што је битно напоменуто је да је ова комисија имала саветодавну улогу и да је са тим циљем и формирана, међутим њена мишљења су прихваћена у пракси као закон по коме се Југославија распала, посебно када су у питању нове границе. Нове границе су повучене онако како је ова комисија дала мишљење. О одлукама Комисије постоје у литератури различита правна и политичка мишљења, али је чињеница да су њена мишљења одговарала и била у функцији политике Европске заједнице (Стојковић, 1999).

3.2. Мишљења Бадинтерове комисије

Бадинтерова комисија је током свог рада дала десет мишљења о правним питањима везаним за распад Југославије. Што се тиче граница између нових држава комисија је у свом трећем мишљењу дала свој став о овом питању. Председник арбитражне комисије је 1991. године примио писмо којим се председник Конференције за мир у Југославији обраћа Комисији за мишљење о следећем питању које је поставила Република Србија:

„Да ли се према међународном јавном праву унутрашње линије разграничења између Хрватске и Србије са једне стране и Србије и Босне и Херцеговине са друге стране могу сматрати, границама?“ (Стојковић, 1999). Чим процес распада СФРЈ буде довео до стварања једне или више независних држава, проблеми граница, нарочито они који се тичу република на које се односи постављено питање, мораће да се реше у складу са следећим критеријумима:

Прво- спољне границе ће морати да се поштују у свим случајевима, у складу са начелом на које подсећа Повеља УН, декларацијом која се односи на принципе међународног права који се тичу односа пријатељства и сарадње између држава, у складу са Повељом Ун, Резолуцијом 2625 Генералне скупштине УН и у складу са Завршним актом из Хелсинкија, којим се инспирише члан 11. Бечке конвенције од 23. августа 1978. године о сукцесији држава на плану уговора.

Друго- Демаркационе линије између Хрватске и Србије или између Србије и Босне и Херцеговине или, евентуално, између других суседних независних држава, моћи ће да се мењају само путем слободног и међусобног договора.⁴

Треће- ако се не договори супротно, раније границе попримају карактер граница које штити међународно право. То је закључак на који наводи принцип поштовања територијалног „status quo“ и нарочито принцип: „uti possidetis juris qui“. Овај принцип је утолико лакше применити између република што је на основу алинеја 2. и 4. члана 5. устава СФРЈ- одлучено да се конзистентност територија и републичке границе не могу мењати без њихове сагласности (Стојковић, 1999).

Право на самоопредељење је обрађено у другом мишљењу које је дала Бадинтерова комисија из 1991. године на питање упућено од стране Републике Србије. Питање је гласило: „Да ли српско становништво из Хрватске и Босне и Херцеговине као конститутивни народ Југославије ужива право на самоопредељење? „ (Стојковић, 1999). Комисија сматра да право на самоопредељење не може довести до измена граница које постоје у тренутку независности (uti possidetis juris), осим у случају да се заинтересоване државе супротно договоре. Уколико у оквиру једне државе постоји једна или више конститутивних група, једне или више етничких, верских, језичких заједница, ове групе имају, у складу са међународним правом, право на признање њиховог идентитета. Државе су дужне да обезбеде поштовање права мањина. Стога, српско становништво из Босне и Херцеговине и Хрватске треба да ужива сва права која су према важећим међународним конвенцијама призната мањинама. Сходно томе, Арбитражна комисија сматра да српско становништво у Босни и Херцеговини и Хрватској има право да ужива сва права призната мањинама и етничким групама међународним правом и одредницама Нацрта конвенције конференције за мир у Југославији од 4. новембра 1991. године. На чије су се спровођење обавезале републике Босна и Херцеговина и Хрватска у шта спада и право на национално опредељење (Стојковић, 1999).

⁴ Комисија је у свом мишљењу бр. 1 од 29. Новембра 1991. године које је објављено 7. децембра констатовала да се Социјалистичка Федеративна Република Југославија налази у процесу распадања.

Мишљења четири, пет, шест и седам су о захтевима Босне и Херцеговине⁵, Хрватске⁶, Македоније и Словеније⁷ о признавању независности нових држава од стране Европске заједнице. Комисија је у свим случајевима одговорила потврдно и била је става да их све треба признати као независне државе, што је ЕЗ касније и учинила. Од Хрватске се пре признања захтевало да у својим стратешким документима уреди статус националних мањина, пре свега Срба. Оно што је битно напоменути је да у тренутку када Хрватска и Босна и Херцеговина траже признање ЕЗ на њиховој територији се одвијају оружане борбе, као и да власти које траже признање немају потпуну контролу целокупне територије на коју претендују⁸.

Како је мишљењем бр. 1 констатовано Југославија се налазила у процесу распада. Мишљење број осам представља логичан след у односу на прво. Осмо мишљење је било одговор на питање да ли је процес распада завршен? Комисија је смтрала са обзиром да су формиране нове државе Хрватска, Словенија, Македонија, Босна и Херцеговина, као и да су Србија и Црна Гора формирале нову државу под називом Савезна Република Југославија. Даље савезне институције због формирања нових држава више не функционишу, стога комисија сматра да је процес распада Југославије завршен и да Југославија више не постоји као држава.

Питање наслеђа бивше државе као и признања нове државе СРЈ били су предмет разматрања Бадинтерове комисије о којима је она дала своја мишљења девет и десет. Комисија сматра да ниједан ентитет који је проистекао из распада Југославије не може да претендује да буде искључиви наследник СФРЈ. Када је реч о СРЈ, она представља нову државу која не би могла бити наследник горе поменуте као што на то указује Арбитражна комисија у свом мишљењу број девет. Из тог произилази да СРЈ самим тим не ужива признање које је, у потпуно другачијим околностима уживала СФРЈ. Стога, у овом случају има разлога за признање ове државе од стране других земаља (Стојковић, 1999). У вези са тим СРЈ није искључиви наследник СФРЈ у међународним институција попут УН, где би

⁵ Турска је 6. фебруара 1992. године без резултата референдума признала независну БиХ.

⁶ Немачка је и пре одлуке Европске заједнице да призна независност Хрватске то учинила 6. априла исте године. Мало касније је и Европска заједница донела исту одлуку.

⁷ Са Хрватском Немачка је признала и Словенију пре одлуке Европске заједнице.

⁸ У БиХ Срби су формирали Републику Српску, док су Срби на територију Хрватске формирали Републику Српску Крајину, како би очували свој национални идентите и територију на којој живе вековима.

требала да затражи чланство. Саветодавна мишљења Бадинтерове комисије побројана у претходним редовима, њих десет, требала су да помогну раду Мировне конференције о Југославији дајући са правне стране савете европској комисији на челу са Лордом Карингтоном. Међутим, ова мишљења су узета као закон, правила којима се руководило приликом распада Југославије, као и приликом цртања нових граница и стварања нових држава. Мишљења су прихваћена и поред међународног права као и повеље УН и саме организације Уједињених Нација. У овом историјском контексту мишљења која је дала ова комисија су била прихватљива великим силама и њиховим интересима на Балкану. Модел распада Југославије и стварање нових граница, нових држава могло је да се деси према више модела. Уосталом међународна заједница, односно међународна конференција и Бадинтерова комисија је могла да заузме став да су сецесионистичке тежње појединих народа не допустиве и да стане на страну очувања суверенитета и територијалног интегритета Југославије. У том случају би Југославија била сачувана или би њен распад прошао без насиља уз договор свих страна.

4. Једнострано Проглашена независност Косова и Метохије

4.1. Генеза сепаратистичких тежњи на Косову и Метохији

Приликом распада СФРЈ Албанци са КиМ су видели прилику за себе и за своју идеју о независном Косову која датира неколико деценија уназад. Питање Косова није дошло на дневни ред Међународне конференције о Југославији, као ни када је закључиван Дејтонски споразум, али су сепаратистичке тежње косовских Албанаца расле. Наравно да су Албанци видели за себе шансу у распаду Југославије као и други народи који су желели отцепљење. Почетком сукоба на простору бивше Југославије граница између Албаније и Србије на Косову и Метохији била је прилично активна када су у питању нелагални преласци и кријумчарење оружја на простор Косова и Метохије у циљу неког будућег сукоба. Иначе Косово и Метохија је у Југославији према уставу из 1974. године била једна од две аутономне покрајине поред Војводине. Из аутономије проистекле из устава, Косово и Метохија је уживало бенефиције аутономије које су се огледале у томе да самостално могу да уређују односе у оквиру територије Косова и Метохије као и да имају представника са

осталим републикама и покрајином у председништву државе. Овакав вид аутономије је значио да држава Србија не може без сагласности ове две покрајине донети било коју важну одлуку. Овакав систем је био само у Србији. У оквиру уставних промена и промена које су се дешавала у друштву, а у контексту дешавања у Југославији, Србија је кроз уставне промене променили овакав систем како би омогућило боље и лакше функционисање државе, што је код Албанаца изазвало незадовољство. Почетком деведесетих Албанци са Косова и Метохије виде своју шансу за остваривање својих сепаратистичких тежњи у контексту распада Југославије. Косовски албанци поред тога што им на руку иду дешавања око распада Југославије сами раде на независности кроз лобирање за своје интересе код великих сила како би придобили међународну заједницу на своју страну. Са друге стране куповином и кријумчарењем оружја се спремају за оружану борбу. У наредном периоду Албанци организују незванични референдум о самосталности Косова и Метохије. Проглашавају независну Републику Косово и формирају своју владу, паралелне институције. У том тренутку овај једностранни потез није подржан од међународне заједнице и признање изостаје. У складу са тим Албанци настављају своју борбу у виду формирања паралелних институције на Косову и Метохији попут универзитета, школа и др. Тиме почиње бојкот званичних органа Србије на Косово и Метохији од стране Албанаца као и пописа који је одржан 1991. године.

Како ови потези нису дали очекиване резултате Косовски албанци покрећу оружану побуну. У почетку то су мањи окршаји са полицијом Србије почетком деведесетих година. У међувремену формира се ОВК, паравојна формација, са циљем оружане борбе против званичних органа безбедности Србије, у првом реду против полиције и војске Србије. Први терористички напади ове паравојне формације се догађају 1996. године, када је ОВК преузела одговорност за бомбашке нападе, а у наредном периоду уследили су напади пре свега на полицију. До ескалације сукоба долази 1998. године када се одвијају праве борбе између ОВК и Српске војске и полиције. Српска војска и полиција је држале под контролом овај сукоб и биле су кадре да га реше у своју корист и успоставе нарушени мир на КиМ. Оно што се последњих година двадесетог века променило јесте однос међународне заједнице у првом реду САД и њених савезника. Баш као и у случају распада СФРЈ за сукобе и крвопролиће је једино била кажњена суверена и независна, међународно призната држава, и опет се страни фактор мешао у унутрашња питања упркос међународном праву.

Србија се крајем двадесетог века налази под јаким притиском пропаганде са запада, ширења нетачних информација у медијском рату против најмоћнијих. У таквим условима Србија дочекује сада пресудну 1999. годину, када је Србији задат последњи ударац. Све оно што се после дешавало до 2008. године и касније било је само продукт онога што је урађено 1999. године.

4.2. Дешавања 1998. године на Косову и Метохији

До ескалације сукоба на Косову и Метохији долази 1998. године када ОВК предузима акције широких размера на целој територији Косова и Метохије. До тада ОВК је извршавала терористичке акције против полиције и војске. Поред снага безбедности Србије на мети ОВК су се нашли Албанци који су радили у званичним институцијама Србије и они одани власти државе Србије. Те 1998. ОВК је знатно ојачала како по питању људства, тако и по питању технике и оружја. Сада су акције много веће и учествује већи број људи. Акције се изводе широм Косова и Метохије и то у правцу заузимања села и појединих градова и њихових институција. На мети су биле полицијске станице, војни објекти, уз стални обрачун са албанцима који су били лојални званичној држави Србији. Србија је била приморана да у циљу завођења реда и обезбеђивања мири и сигурности грађанима Српске покрајине пошаље додатне снаге војске и полиције. Деловање војске и полиције те 1998. је било прилично успешно и Српске снаге су успеле да врате пољуљани мир и заштите становништво од ОВК, као и да разбију и потисну ОВК у бег.

За време трајања сукоба током 1998. године међународна заједница се укључила у решавање сукоба и спречавање даље ескалације сукоба кроз размештање посматрача ОЕБС-а на КиМ. Савет безбедности Уједињених Нација током 1998. године доноси три резолуције о Косову и то 1160, 1199, 1203. Резолуција 1160 је донета 31. марта 1998, Резолуција 1199 донета је 23. септембра 1998. године, а Резолуција 1203 донета је 24. октобра 1998. године. Оно што је битно за све три резолуције јесте да позивају на политичко решење сукоба на Косово и Метохији кроз дијалог између власти Србије и Албанаца. Друго што је веома важно јесте да се у све три резолуције Албанци позивају да прекину терористичке акције, а да своје захтеве изразе мирним путем. Уједињене нације су акције Албанаца дефинисале као акт тероризма са којим се мора престати. Оно што је од велике важности за СРЈ у том тренутку, у првом реду за Србију, јесте да се у све три декларације наводи да политичко

решење Косовског питања мора бити у складу са Повељом УН, завршним актом из Хелсинкија и оно што је најбитније за Србију уз пуно поштовање територијалног интегритета СРЈ. Поред тога да се Албанцима омогући аутономија. Резолуцијом 1160 је забрањено продавање оружја и војне опреме СРЈ. Оно што је ново у резолуцији 1199 у односу на 1160 јесте питање избеглица, које је стављено на почетак резолуције и забринутост међународне заједнице за исто. Сукоб на Косову је апострофиран као претња миру у региону. У ову резолуцију је увршћен и састанак између председника СРЈ и Русије као и договор који је постигнут том приликом. Као и то да ће се до решења на Косову доћи политичким путем уз поштовање права свих етничких заједница на Косову и Метохији, да се неће примењивати сила према мирном становништву. Да ће се обезбедити пуна слобода кретања за међународне посматраче на Косову, као и несметан рад и кретање хуманитарних организација и помоћи коју они достављају угроженима. Да се обезбеди слободан повратак избеглица и интерно расељених лица под патронатом УНХЦР-а. У резолуцији се позива на имплементацију ових договора. Овај састанак је битан из разлога што показује међународну позију СРЈ у том тренутку. На страну Албанаца се сврстала тада највећа сила света САД, која се налази на челу НАТО, најмоћнијег савеза тада, са својим савезницима. У том тренутку Србија трпи страховит притисак међународне јавности због дешавања на Косову. Лошег публициитета у свету јој не фали захваљујући протеклим ратовима, који су јој донели лошу репутацију, али су је ослабили војно и економски кроз санкције. Стога Србија покушава да обраћајући се Русији обезбеди савезника за решење питања Косова. Међутим, Русија је у том тренутку економски слаба, нема више војну силу као некадашњи СССР, а у међународној заједници њено мишљење и њени интереси нису поштовани као некада. Резолуција 1203 подржава договор СРЈ и ОЕБС-а о успостављању посматрачке мисије ОЕБС-а на Косову и Метохији. Овом резолуцијом се осуђује насиље обе стране као и сваки вид мешања споља и помагања странама у сукобу у виду оружја, војне опреме, као и обуке терориста за терористичке акције на Косову и Метохији. Савет безбедности изражава забринутост због хуманитарне ситуације на КиМ, као и због ситуације са избеглицама. Та 1998. година се завршава победом Српске полиције и војске која успева да порази ОВК, очисти своју територију од терориста, врати своје старе положаје, непријатеља натера на бег и успостави нарушени мир.

4.3. НАТО агресија 1999. године

Након пораза 1998. године ОВК се брзо опоравила. Наредне 1999. ОВК броји рекордан број припадника. Са друге стране Југославија трпи све веће притиске од међународне заједнице због дешавања на Косову и Метохији, док се сукоби на КиМ поново распламсавају што СРЈ никако не иде у корист. САД је све гласнија по питању војне интервенције, НАТО подиже своју борбену готовост у суседним земљама и организује војне вежбе што ситуацију додатно компликује. Стиче се утисак да је за војну интервенцију све спремно и да се чека прави моменат да се она деси. Пре свега треба рећи пар речи о НАТО и САД те 1999. године. Наиме НАТО као што је општепознато је настао након Другог светског рата као војни савез западних земаља који је требао да штити своје чланице одвраћањем, а и заједничким одговором ако дође до напада њеног источног пандама Варшавског уговора. То је био једини смисао његовог постојања. Крајем осамдесетих и почетком деведесетих Варшавски уговор нестаје, као оличење главног непријатеља и сврхе постојања НАТО, али не и НАТО. Он наставља своје постојање. У наредним годинама НАТО мења своју сврху и циљ постојања што неће бити једини пут у његовом постојању. Иако је било за очекивати да се тај савез расформира зато што нема више Варшавског уговора то се није догодило, већ су само пронађени нови непријатељи и савез је наставио да постоји. Као њен најмоћнији члан и највећи финансијер САД представљају главног међу једнакима у НАТО. Те 1999. године НАТО је нашао свог непријатеља у Србији. Питање Косова и Метохије је наметнуто као безбедносно питање првог реда за НАТО.

Србија, односно СРЈ агресију дочекује у тешким условима. Године санкција су оставиле трага како у економији земље тако и у војсци и ратном материјалу који је трошен у претходним ратовима, а без могућности набавке новог због наметнутих санкција. Те 1999. године у држави је проглашено ратно стање што је значајно олакшало употребу војске. Напад на СРЈ НАТО отпочиње без одобрења Савета безбедности УН, чиме се крши повеља УН. Практично УН су скрајнуте из овог сукоба, иако су требале да се активно укључе у његовом решавању. Воде се борбе на Косову и Метохији, цела земља се нашла на удару НАТО авијације. Рат Србија затиче без савезника или са савезницима који јој не могу помоћу попут Русије. Док наспрам себе има најмоћнију земљу света на челу са најјачим војним савезом, однос снага не замислив. Тада једина нада и једино место где можемо да очекујемо

помоћ Русије, Кине и других земаља који се противе агресији јесте Савет безбедности Уједињених Нација. Савет безбедности је једини који може да одобри војну интервенцију на територији друге земље. И та последња нада је угашена у сили јединог хегемона тадашњице. САД одлучује да без одобрења Савета безбедности отпочне агресију на СРЈ. То је био потез који је устоличио САД као најмоћнију државу света, моћнију и од УН. Дана 24. марта 1999. године отпочела је агресија на СРЈ нападима из ваздуха и трајаће наредних седамдесет и осам дана. Србија се тада нашла против непријатеља немерљиво јачег, без савезника, без помоћи, у рату за одбрану сопственог територијалног интегритета и суверенитета. Овим потезом агресије избрисана су сва правила и право које је стварала међународна заједница после Другог светског рата, а све је то замењено силом, у овом случају најјачег. Акције НАТО-а су се одвијале ваздушним путем са великих висина најсавременијом опремом. Мето тих напада су осим војних објеката и положаја војске, постали и цивилни објекти попут мостова, болница, школа, зграда РТС-а уз цивилне жртве. Паралелно са тим трају борбе на КиМ. Снаге безбедности Србије против себе имају авијацију Нато, Албанце и стране плаћенике. Поред ваздушних напада покушана су и два напада копненим путем које су снаге СРЈ успеле да одбију.

4.4. Кумановски споразум и Резолуција 1244

Иако су УН позивале на прекид агресије то се није догодило. Након непуна три месеца бомбардовања мир се назирао. Иако су УН изопштене из одлуке о војној интервенцији на СРЈ приликом мировног процеса УН је враћена улога медијатора у овом процесу. Након што је Нато завршио своју мисију, а САД оствариле зацртано, мировни споразум је могао бити потписан. Прво је потписан војно технички споразум у Куманову⁹, а затим је донета Резолуција 1244¹⁰. Кумановски споразум је потписан након 78 дана бомбардовања и безуспешних покушаја да се копненим путем уђе на територију СРЈ. Стране потписнице овог споразума су Међународне безбедносне снаге под називом КФОР, Влада Савезне Републике Југославије и Републике Србије. У првом члану овог документа се наводи да стране прихватају документ који је Ахтисари представио председнику СРЈ, као и да су савезна влада и скупштина усвојиле овај документ којим се на простору Косова и Метохије

⁹ Потписан у Куманову 9. јуна 1999. године.

¹⁰ Усвојио је Савет безбедности на свом 4011. састанку, 10. јуна 1999. године.

размештају ефикасне међународне цивилне и безбедносне снаге под покровитељством Уједињених Нација. Након усвајања резолуције Савета безбедности предвиђено је размештене ових снага на Косово и Метохију. Ове снаге треба да предузимају све неопходне акције у циљу успостављања и одржавања мира на КиМ. Од СРЈ се захтева престанак свих војних и полицијских акција на Косову и Метохији, као и постепено повлачење свих безбедносних снага са простора КиМ ван територије КиМ укључујући ту војску, полицију, службе безбедности и др. Овим документом дефинисана је и Зона ваздушне безбедности која се протеже 25 километара од границе са Косовом ка унутрашњости СРЈ. Зона копнене безбедности је дефинисана као зона од пет километара од границе ка унутрашњости СРЈ. Након повлачења снага СРЈ све њихове послове и очување мира и безбедности преузима КФОР. Повлачење снага безбедности СРЈ предвиђено је у етапама. Без сагласности КФОР-а снаге СРЈ се не могу вратити на простор Косова, нити могу ући или се задржавати без одобрења КФОР-а.

Дан касније након потписивања Кумановског споразума Савет безбедности је донео резолуцију 1244 како је и предвиђено Кумановским споразумом. У Уводном делу ове резолуције УН изражавају жаљење због неспровођења резолуција 1160, 1199 и 1203 из 1998. године. Осуђује се насиље на КиМ као и терористички акти са обе стране, потврђује се право избеглица да се безбедно врате својим домовима и подржавају се општа начела политичког решавања кризе на Косову и Метохији. Део који је веома важан за СРЈ је да се потврђује приврженост свих држава чланица суверенитету и територијалном интегритету Савезне републике Југославије и осталих држава у региону, како је постављено у Хелсиншком завршном документу и Додатку 2 (УН, 1999). Из овога се јасно види да УН нису напустиле становиште које су заузимале 1998. године у својим резолуцијама. Потврђује се да ће након повлачења снага безбедности, договореном броју југословенског и српског војног и полицијског особља буде дозвољено да се врате на Косово да би обављали функције у складу са Анексом 2. Ова одредница никада није била испуњена и то је био само почетак непоштовања ове резолуције. У суштини овом резолуцијом су потврђене одредбе Кумановског споразума који је донет дан раније. Што се тиче Српске стране она је своје обавезе у потпуности испоштвала када је у питању повлачење војске и полиције које је обављено у предвиђеном року, чиме је омогућено распоређивање међународних снага. Престала је са војним операција и почела постепено повлачење.

Такође овим документом је била предвиђена и демилитаризација ОВК што је свакако за Српску страну било прихватљиво. И ту престаје све оно добро по Српску страну. Након бомбардовања СРЈ од стране НАТО, САД враћају питање Косова и Метохије под окриље Уједињених Нација. Након што је НАТО без њиховог одобрења напао другу државу и остварио своју замисао, питање Косова је враћено у УН. У овој резолуцији НАТО није кажњен за почињено, већ му је дато право да са остатком међународних снага учествује у креирању мира на Косово и Метохији. САД су још једном показале своју премоћ у свету и потврдила статус једине суперсиле у свету.

4.5. Једнострано проглашена независност Косова и Метохије

Борбу за тзв. независно Косово Албанци воде деценијама и покушавају да то питање ставе у жижу пажње међународне заједнице, као и да придобију што више земаља на своју страну. Те 1999. године на своју страну су добили најмоћнију државу света која то може и да им омогући, сада је било само питање времена када ће се то и десети. Три године након агресије дешава се нови прогон Срба са Косова и Метохије, на мети Албанаца су биле цркве, манастири и сва обележја Српског народа на Косову и Метохији и то све док су међународне снаге биле на КиМ, а снаге Србије како је писало у резолуцији 1244 никада нису враћење. Српски народ је остао сам на Косову и Метохије, исељавање се наставило што је све ишло на руку Албанцима. Јасно је било да међународна заједница нема ништа против злочина Албанаца и њихове идеје о независном Косову. Осам година након бомбардовања СРЈ, неуспешних преговора у међувремену, Албанци су прогласили једнострану независност Косово и Метохије. Те 2008. године Резолуција 1244 и УН су доживеле још један пораз. Овакав потез Албанаца УН нису успеле да спрече и од тог тренутка креће процес признања једностране независности Косова и Метохије. Још једном смо на делу имали не поштовање међународног права и самовољу најјачег на свету. Те 2008. године тзв. Косово признају 26 од 30 данашњих чланица НАТО. Наравно међу првима је то урадила САД у чему су је даље следиле друге чланице НАТО и остали савезници који су поново као и 1999. године показали надмоћ над УН. Државе чланице НАТО које нису признале тзв. Косово су Грчка, Румунија, Словачка и Шпанија. Случај тзв. Косовске независности је отворио пандорину кутију у међународним односима и низ проблема који

ће бити испољени у будућности. На другој страни се налазе државе које нису признале једнострано проглашену Косово и које подржавају Србију и поштују резолуцију 1244, као и територијални интегритет и суверенитет Републике Србије. Земље које треба издвојити из групе које нису признали су Русија, Кина, као и државе чланице Нато Грчка, Румунија, Словачка и Шпанија. Русија и Кина су веома битне земље због тога што су стални чланови савета безбедности са правом вета. Поред тога било која резолуција која није у складу са ставом Русије и Кине о тзв. Косову не могу бити изгласане у Савету Безбедности. У случају Косова и Метохије Русија и Кина стоје на страна УН и поштовању међународног права и резолуција Савета Безбедности о Косову и Метохије. На другој страни се налазе САД са својим савезницима на челу са Натом која крши повељу УН и понаша се супротно резолуцијама УН. Као одговор на једностран акт тзв. Косова, држава Србија покреће јединствену дипломатску акцију у циљу смањења броја држава које су признале тзв. Косово кроз акцију повлачења признања. Циљ ове борбе је смањење броја држава чланица УН које су признале тзв. Косово¹¹, ојачавање преговарачке позиције Србије у евентуалним будућим преговорима, онемогућавање тзв. Косово да постане чланица међународних организација као и чланица УН, као и преиспитивање признања држава које су признале једнострану независност Косова.

Закључак

Границе на Балкану су се мењале много пута, нестајале су и настајале државе, нестајала царства, међутим оно што је константа јесте да је простор балкана стални интерес великих сила и полигон за њихово надметање. Када посматрамо промене граница на простору бивше Југославије можемо уочити неке специфичности приликом овог процеса. Приликом распада Југославије за настанак нових држава и повлачење граница међу новим држава искоришћено је мишљење саветодавне комисије Конференције о Југославији и то је узето као правило за разграничење. У том тренутку такво разграничење је одговарало заинтересованим силама, притом питање Косова и Метохије које ће деценију касније доћи

¹¹ Државе које су од 2017. године до данас, према Канцеларији за Косово и Метохију Владе Републике Србије, повукле признање тзв. Косова су: Суринам, Сао Томе и Принсипе, Соломонска острва, Бурунди, Либерија, Папуа Нова Гвинеја, Лесото, Комонвелт Доминика, Гренада, Унија Комора, Мадагаскар, Палау, Цар, Того, Гана, Науру и Сијера Леоне.

у жижу јавности није обухваћено овим мишљењем. У том тренутку такво решење је било прихватљиво упркос међународном праву, одредницама о мирном решавању спорова, мењању граница уз сагласност две стране, немешању у унутрашња питања друге државе и др. Све ове одреднице су замењене мишљењем саветодавне комисије. Питање једнострано проглашене независности Косова и Метохије представља још већи преседан у односу на међународно право или нову праксу која је установљена приликом разграничења бивших Југословенских република. Наиме, приликом оваквог чина тзв. Косова није било никакве конференције поводом решавања овога питања. Преговори који су вођени у међувремену нису окончани потписивањем неког споразума који би донео решење за вишедеценијски проблем. Косово је само прогласило независност супротно свим правилима међународног права, резолуцији 1244, без икаквог споразума са Србијом. Поврх свега овакав чин Косова је наишао на одобравање бројних чланица УН и западних земаља на челу са САД што је довело до бројних признања овако проглашене независности, чиме је учињен велики преседан.

Литература

1. Килибарда, З. (2008). Основе геополитике. Београд: универзитет у Београду- Факултет безбедности, Јавно предузеће „Службени гласник“.
2. Аврамов, С., Крећа, М. (2001). Међународно јавно право. Београд:Савремена администрација.
3. Политичка енциклопедија. (1975). Београд: Савремена администрација.
4. Кривокапић, Б. (2010). Енциклопедија међународног права и међународних односа. Београд:ЈП Службени гласник
5. <https://www.un.org/en/sections/history/history-united-nations/index.html> , приступљено 30.12.2020.
6. <https://www.un.org/en/member-states/index.html> , приступљено 30.12.2020.
7. Уједињене нације. (1945). Повеља Уједињених нација. Сан Франциско: Уједињене нације.
8. Конференција о европској сигурности и безбедности. (1975). Хелсиншки завршни акт. Хелсинки: Конференција о европској сигурности и безбедности.
9. Аврамов, С. (2008). Постхеројски рат запада против Југославије. Београд: Игам.
10. Стојковић, М. (1999). Балкански уговорни односи 1876- 1996. Београд: Службени лист СРЈ: Међународна политика.
11. Conference on Yugoslavia arbitration comission. (1991). Opinions on questions arising from the dissolution of Yugoslavia. Paris.
12. Security Council. (1998). Resolution 1203. New York: United Nations.
13. Security Council. (1998). Resolution 1199. New York: United Nations.
14. Security Council. (1998). Resolution 1160. New York: United Nations.
15. Security Council. (1999). Resolution 1244. New York: United Nations.
16. Војно- технички споразум. (1999). Куманово.

17. <http://www.kim.gov.rs/lat/np101.php>, приступљено 3.1.2021.
18. <http://www.kim.gov.rs/lat/np101.php>, приступљено 3.1.2021.